

Láthatatlan koprodukción

■ Ma a filmipar Európában nemzetközi koprodukción korát éli. Amióta megjelent az európai filmkoprodukción egyezmény, és a tagországok egymással is aláírtak különböző filmes egyezményeket, ez a legkönnyebb módja az EU-s támogatások és a különféle adókedvezmények igénybevételének. Három, négy, sőt néha több európai ország stúdiói fognak össze, egyikük hozza a történetet, másik a technikát, harmadik az utómunka-kapacitást. Szereplőket és helyszíneket lehetőség szerint mindenki ad bele, hogy aztán otthon, saját terepen is eladható legyen a film. Így nem csoda, hogy gyakoriak a történelmi produkcion, a bevándorlós filmek és a road-moviek. Ha pedig az eredeti irodalmi anyagban vagy forgatókönyvben nem eléggé hangsúlyos a nemzetközi jelleg, arra való a script-doctorok, hogy beletegyék, ami hiányzik.

A nemzetközi stáb rengeteget utazik, és noha három-négy különböző európai nép tagjaiból áll, mégis azt, hogy a spanyol rendező miatt a német operatőrnek megint teljesen át kell világíttatni a díszletet, azt a lengyel világosító az olasz sminkesnek egy ötödik nyelven, angolul fogja elpanaszolni a büfében.

A koprodukción persze jó, és nem új dolog. (Az első kolozsvári film, a *Sárga csikó* is koprodukción volt, francia–magyar.) Így legalább ma is készülnek többmillió eurós költségvetéssel filmek ott, ahol az államok ezt már külön-külön aligha tudnák megfinanszírozni. Ahol ez még lehetséges (Egyesült Királyság, Franciaország, Németország), még ott is fontos szemponttá vált, szinte a komolyság mércéjévé, hogy lehet-e nemzetközi koprodukción csinálni belőle.

De az emlékezet és a köznyelv nemigen akar tudomást venni a koprodukciónról. Német expresszionizmusról, olasz neorealizmusról és francia új hullámról értekeznek a szakkönyvek. Lecsengő dán dogmáról s felívelő román új hullámról írnak a mai szaklapok. A mozikba járok pedig kedvelik az új román filmet, és unják az amerikai (vagy fordítva), és nem értik a magyar filmet, de imádják a franciát (vagy fordítva). A legkézenfekvőbb címke továbbra is a nemzeti marad, és a film nyelve, s ha az nem, akkor a történet, a vezető színész vagy a rendező nemzetisége el fogja dönteni, hogy melyik címke kerüljön rá.

